

İHMALİ HAREKETLERLE İŞLENEN DOLANDIRICILIK SUÇUNUN CEZALANDIRILMASI SORUNU

The Problem of Punishment of the Crime of Fraud Committed by Omission

Meral EKİCİ*

Burak TAŞ**

Öz

İhmali hareketle işlenen suçlar ceza hukukunun en tartışmalı konuları arasında yer almaktadır. İhmali suçlar gerçek ve görünüşte ihmali suçlar olarak ikiye ayrılmaktadır. Ceza kanunlarının bireylere yapılmasını emrettiği hareketlerin yapılmamasıyla gerçekleşen norma aykırılıklar gerçek ihmali suçları oluşturur. Ceza Kanunlarının yasakladığı hareketlerin yapılmasıyla ise icrai suçlar oluşur. Bir yasak normuna aykırı hareket ederek yani kanunun yapılmasını yasakladığı hareketleri yaparak işlenen icrai suçların ihmali hareketle işlenmesi durumunda ise gerçek olmayan ihmali suçlardan söz edilir.

İcrai hareketle işlenen bütün suçların ihmali hareketle işlenmesinin mümkün olup olmadığı, ceza hukukunun temel problemlerindedir. Bu bağlamda kural

* Doçent Doktor, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, meral.ekici@asbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5857-5662.

** Doktor Öğretim Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, tas.burak@outlook.com, ORCID: 0000-0001-6481-1580.

Makale Gönderim Tarihi/Received: 15.08.2024.

Makale Kabul Tarihi/Accepted: 06.11.2024.

Atıf/Citation: Ekici, Meral ve Burak Taş. "İhmali Hareketlerle İşlenen Dolandırıcılık Suçunun Cezalandırılması Sorunu." *ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi* 6, no. 2 (2024): 1334-1368.

"Bu eser, Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License ile lisanslanmıştır. / This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License."

olarak icrai hareketlerle işlenen dolandırıcılık suçunun ihmali hareketlerle de işlenip işlenemeyeceği, ihmali hareketlerle işlenebileceği sonucuna ulaşılsa bile, cezalandırılıp cezalandırılmayacağı tartışmalıdır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun genel hükümler kitabında, Alman ve İtalyan Ceza Kanunlarından farklı olarak, ihmali hareketle işlenen icrai suçların cezalandırılmasının hukuki dayanağını oluşturacak genel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durum doktrin ve yargı kararlarında konuya ilişkin, kimi zaman hukuki güvenlik ilkesini de ihlal eder nitelikte, farklı yaklaşımların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

5237 sayılı TCK'da ihmali hareketle işlenen icrai suçlara ilişkin genel bir düzenleme bulunmadığından, TCK'nın özel hükümler kitabında düzenlenmiş olan icrai suçların, ihmali hareketle işlenmesi durumunda, suçların bu işleniş şeklinin cezalandırılmasının hukuki dayanağı yoktur. Bu nedenle ihmali hareketle işlenen dolandırıcılık suçunun da cezalandırılabilirliği görüşü, kanunilik ilkesinin gerekleriyle çelişmektedir. Bu çalışmada, hukuk güvenliği ve kanunilik ilkesi bağlamında ihmali davranışla işlenen dolandırıcılık suçunun cezalandırılabilirliği irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dolandırıcılık, Hile, İhmali Davranış, Aydınlatma Yükümlülüğü, Kanunilik ve Hukuki Güvenlik İlkesi.

Abstract

Crimes committed by omission constitute one of the most controversial issues of criminal law. Negligent crimes are divided into two as real and apparent negligent crimes. Violations of the norm that occur by not to act that the criminal laws order individuals to do constitute genuine omission crimes. On the other hand, the acts prohibited by the Criminal Laws constitute positive act crimes. In the case that positive crimes committed by acting contrary to a norm of prohibition, that is, with the actions prohibited by the law, are committed by omission, we speak of derivative omission crimes.

It is one of the main problems of criminal law whether it is possible to commit all positive act crimes committed by omission. In this context, it is controversial whether the crime of fraud, which is committed by positive act as a rule, can also be committed by omission, even if it is concluded that it can be committed by commission, whether it can be punished. Unlike the German and Italian Penal

Codes, the general provisions of the Turkish Penal Code No. 5237 do not contain a general regulation that would constitute the legal basis for the punishment of positive acts committed by omission. This situation leads to the emergence of different approaches in the doctrine and judicial decisions, in some cases violating the principle of legal security.

Since the TPC No. 5237 does not have a general regulation on the positive act crimes committed by omission, there is no legal basis for punishing this form of crimes if the positive act crimes regulated in the special provisions book of the TPC are committed by omission. Therefore, the view that the crime of fraud committed by omission can also be punished contradicts the requirements of the principle of legality. In this study, the punishability of the crime of fraud committed by omission in the context of legal security and the principle of legality is examined.

Anahtar Kelimeler: Fraud, Deception, Omission, Obligation to Disclose, Principle of Legality and Security.

GİRİŞ

Dolandırıcılık suçu ve ihmali konusunda temel olarak iki sorun bulunmaktadır. Çözümü gereken bu iki sorun dolandırıcılık suçunun ihmali hareketle işlenmesinin mümkün olup olmadığı ve dolandırıcılık suçunun ihmali hareketlerle işlenmesi halinde cezalandırılıp cezalandırılmayacağıdır. Bu sorunların çözüme kavuşturulabilmesi için öncelikle önceki kanun düzenlemesi ve yeni kanun karşılaştırmasının yapılması gerekir. Bu karşılaştırma, eski kanun düzenlemelerinin yeni kanun düzeninde yapılacak değerlendirmelerde bir veri olarak kullanılabilmesine ve isabetli sonuçlara ulaşılabilmesine hizmet edecektir. Ardından bütüncül bir bakış açısıyla sonuca ulaşabilmek için kavramların tekil incelemesini yapmak faydalı olacaktır. Bunun için önce ihmali suçların genel yapısı, devamında da dolandırıcılık suçuna ilişkin genel bilgilere göz gezdirmek gerektiği kanaatindeyiz. Dolandırıcılık suçunun ihmali davranışla işlenip işlenemeyeceği hususu irdelendikten sonra, dolandırıcılık suçu özelinde ihmali hareketle işlenen icrai suçların temel unsuru olan garantörlük ve garantörlük kaynakları ortaya konacaktır. Kanundan, özel güven ilişkisinden, dürüstlük ilkesinden ve öngelen hareketlerden kaynaklanan aydınlatma yükümlülüğü ayrı

ayrı açıklandıktan sonra, dolandırıcılık suçunda hilenin ihmali hareketlerle gerçekleştirilmesinin mümkün olup olmadığı tartışılacaktır.

Bu tartışmalar sonucunda, çalışmamızda hilelinin ihmali hareketlerle gerçekleştirilmesinin mümkün olduğu sonucuna ulaştığımız için, ardından ikinci problem olan ihmali hareketlerle gerçekleştirilen hileli davranışlarla işlenen dolandırıcılık eylemlerinin cezalandırılmasının mümkün olup olmadığı konusu ele alınacaktır. İmali hareketlerle gerçekleştirilen hilenin cezalandırılması sorununa ilişkin kanunilik ilkesi ve hukuk güvenliği ilkesi temelinde değerlendirmeler yapılacaktır. Türk ceza hukuku doktrini ve uygulamasındaki görüşler bu iki temel hukuk ilkesi açısından analiz edilecektir.

I. YASAL DÜZENLEME

765 sayılı TCK'nın 503. maddesinin 2. fıkrasında: *mağdurda esasen var olan hatadan hile ve desise kullanmak suretiyle yararlanmanın da dolandırıcılık suçunu oluşturacağı* düzenlenmişti. 765 sayılı TCK'nın yürürlükte olduğu dönemde, doktrinde "susmanın" hile olarak değerlendirilemeyeceği ve dolandırıcılık suçunun susarak yani ihmali hareketlerle işlenemeyeceği görüşü genel olarak kabul edilmekteydi.¹

765 sayılı TCK'nın 503. maddesinin 2. fıkrasında yer alan söz konusu düzenleme, 5237 sayılı TCK'ya alınmamıştır. Bununla birlikte 5237 sayılı TCK'nın 157. maddesinin gerekçesinde: *"Hile ... karşı tarafın içine düştüğü hatadan, bir konuda yanlış bilgi sahibi olmasından yararlanarak da yani ihmali davranışla da, gerçekleştirilebilir."* şeklinde bir açıklama yapılmıştır. Fakat madde gerekçesi metne

---

¹ Somay Tümerkan, Dolandırıcılık Suçu (Karşılıksız Çek Keşidesi Fiilleri) (İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları, 1987), 45. "... mağdurda var olan hatayı muhafaza için, hile ve desise kullanmaksızın, sesini çıkarmayarak ... ve bu hatayı düzeltmeyerek haksız bir menfaat sağlamak, esas itibarıyla, dolandırıcılık suçunu meydana getirmez; dolandırıcılık için failin aktif bir fiili gereklidir..." Sulhi Dönmezer, Kişilere ve Mala Karşı Cürümler (İstanbul: Beta Yayınları, 2001), 454; Ayhan Önder, Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar (İstanbul: Filiz Kitabevi, 1994), 376. Karşı görüş için bkz. İzzet Özgenç, Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar (Ankara: Seçkin Yayınları, 2002), 64.

dahil olmadığından burada yer alan açıklamalar, konuya ilişkin sorunları çözmemiş, tartışmaları sonlandırmamıştır.²

Türk ceza hukuku doktrininde, dolandırıcılık suçunun ihmali hareketlerle de işlenebileceği görüşü bugün ağırlıklı olarak savunulmaktadır.³ Bu görüşe göre, 765 sayılı TCK döneminde olduğu gibi ihmali şekilde işlenebileceği düzenlenmeyen

---

² Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem ve Murat Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2023), 773-774.

³ Mahmut Koca ve İlhan Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2023), 795, 796; Osman Yaşar ve Hasan Tahsin Gökcan ve Mustafa Artuç, *Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, 4. Cilt* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2014), 5075; Özgenç, *Ekonomik Çıkar Amacıyla*, 23; Zeki Hafızoğulları ve Muharrem Özen, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Ankara: US-A Yayıncılık, 2017), 406; Faruk Erem, *Dolandırıcılık* (Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Yayınları, 1956), 9; Nevzat Toroslu, *Ceza Hukuku Özel Kısım* (Ankara: Savaş Yayınevi, 2018), 184; Mahmut Koca ve İlhan Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2023), 411; Mustafa Artuç, *Malvarlığına Karşı Suçlar* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2018), 789; Aras Türay, "Hukuki İşlemlerde Basit Dolandırıcılık Suçu," *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 9, no.1 (2010), 1687; Raif Bıkmaz, *Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu* (İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2023), 436; Uğur Arslan, "Sigorta Dolandırıcılığı Suçu," *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 30, no.130 (2017), 99, 100; Sami Öztürk, *Güveni Kötüye Kullanma-Bedelsiz Senedi Kullanma-Dolandırıcılık ve TCK Genel Hükümler* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 258; Gani Kamışlı, *Dolandırıcılık Suçu* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2023), 48. Alman ceza hukuku doktrininde de dolandırıcılık suçunun açık veya zımni olarak gerçekleştirilen icrai hareketlerin yanında ihmali hareketlerle de işlenebileceği ağırlıklı olarak kabul edilmektedir. Bkz. Wolfgang Maass, *Betrug verübt durch Schweigen* (Giessen: Brühl, 1982), 5vd; Johannes Wessels ve Thomas Hillenkamp ve Jan C. Schuhr, *Strafrecht Besonderer Teil 2, Straftaten gegen Vermögenswerte* (Heidelberg: C.F. Müller, 2018), kn. 503; Thomas Fischer, *Strafgesetzbuch und Nebengesetze* (Baden-Baden: C.H. Beck, 2018), §263, kn. 38; Wolfgang Mitsch, *Strafrecht, Besonderer Teil 2: Vermögensdelikte* (Heidelberg: Springer, 2015), 265vd; Rudolf Rengier, *Strafrecht, Besonderer Teil 1: Vermögensdelikte* (München: C.H. Beck, 2015), §13, kn. 27; Reinhart Maurach ve Friedrich Christian Schroeder ve Manfred Maiwald, *Strafrecht Besonderer Teil., Teilband 1* (Heidelberg: Müller, 2009), §41, kn. 49.

Başka bir görüş ise bilgilendirme/aydınlatma yükümlülüğünün varlığı halinde mağdurdaki önceden var olan aldanma halinden yararlanmanın da dolandırıcılık suçu teşkil edeceğini savunur. Açıkça ihmali dolandırıcılıktan söz edilmese de bu görüşe göre aldanmadan yararlanma davranışın niteliğine göre ihmali. Bkz. Ahmet Gökçen ve Murat Balcı, "Dolandırıcılık Suçu," *Malvarlığına Karşı Suçlar* Ed. Ahmet Gökçen (Ankara: Adalet Yayınevi, 2018), 221.

suçlarda eşdeğerlik değerlendirmesi, kanunda ihmale yönelik genel bir düzenleme olmasa bile gerçekleştirilebilecektir.⁴ Yargıtay da aynı yönde kararlar vermektedir.⁵

Doktrininde savunulan başka bir görüşe göre ise ihmali olduğu sanılan fiiller aslında dolandırıcılık suçu bakımından icrai niteliktedir.⁶ Örneğin hatadan yararlanma veya var olan hatanın sürdürülmesi bakımından failin icrai davranışı aktif ve icrai olmak durumundadır.⁷ Bu görüşe göre susmak ya da kişide oluşan yanılığa tepki vermeyerek hilenin gerçekleştiğini savunmak genişletici yorum yasağı ile çelişecektir.⁸

---

⁴ Güneş Okuyucu Ergün, "Dolandırıcılık Suçunun Susmak Suretiyle İşlenmesi Sorunsalı," *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 12, no.1 (2021), 308-309.

⁵ "Türk Ceza Kanunu'nun 157. maddesinin gerekçesinde "Hile, icraî bir davranışla gerçekleştirilebileceği gibi; karşı tarafın içine düştüğü hatadan, bir konuda yanlış bilgi sahibi olmasından yararlanarak da, yani ihmalî davranışla da, gerçekleştirilebilir. Ancak, bu durumda kişinin, hataya düşen karşı tarafı bilgilendirmek konusunda yükümlülüğünün olması gerekir. Hataya düşen kişi ile hukukî ilişkide bulunulan durumlarda, böyle bir yükümlülük vardır." denildiğine göre, sanıkların konaklama ücretini ödeme niyeti bulunmadığı halde ödeyecekmiş gibi kayıt yaptırıp otelde kaldıktan sonra ödemediği ayrılmış olmaları, ihmali hareketle yapılan hileye örnektir. Bütün yargıtay içtihatlarında hilenin kandırıcı nitelikte olup olmadığına olaysal olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulandığına göre bu şekildeki eylemin hile boyutuna ulaşmış olmasının belirlenmesi için istenen sonucun alınıp alınmadığına bakılmalıdır. Bu açıklamalara göre olayı değerlendirdiğimizde sanıklar yanıltıcı bilgi ve belge vermemiş olsa dahi otelde kalma iradesini gösterip imza atarak otel yönetimi ile hukuki ilişki içerisine girmişlerdir. Bu durumda otel yönetimi sanıkların otel ücretini ödeyeceklerini sanarak hataya düştüğünden kayıtlarını yapmıştır. Sanıkların ücret ödemeyecekleri konusunda hataya düşen karşı tarafı bilgilendirme yükümlülükleri vardır. Aksi takdirde ihmali hareketle hile yapmış olacaklarından ücret ödemediği ayrılmak dolandırıcılık suçunu oluşturacaktır." Yar. 23. CD., E. 2015/6686, K. 2016/4615, T. 12.03.2016.

⁶ İsmail Malkoç, *Açıklamalı Türk Ceza Kanunu Cilt III* (Ankara: Yazarın Kendi Yayını, 2013), 2675.

⁷ Malkoç, *Türk Ceza Kanunu*, 2675. Bu görüş aynı zamanda failin hatayı düzeltme yükümlülüğü varsa yine dolandırıcılık suçunun gündeme geleceğini belirtmektedir.

⁸ Bkz. Erhan Güray, *Dolandırıcılık ve Belgede Sahtecilik Davalarında Yargılama Süreci* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 55.

Ancak iştirak ettiğimiz ve giderek kendisine daha fazla taraftar bulan diğer bir görüşe⁹ göre; hile ihmali hareketle gerçekleştirilebilse bile, dolandırıcılık suçu ihmali hareketlerle işlendiğinde cezalandırılmaz. Bir kimseyi ihmali hareketlerle aldatıp onun veya bir başkasının malvarlığını zarara uğratarak, kendisine veya başkasına yarar sağlayan kişinin TCK gereğince cezalandırılabilmesinin önünde Kanun'un sistematüğinden kaynaklanan engeller vardır.

Doktrindeki bu görüş ayrılığını ve iştirak ettiğimiz görüşün gerekçelerini açıklayabilmek için öncelikle ihmali suçlara kısaca değinmek gerekmektedir.

II. GENEL OLARAK İHMALİ SUÇLAR

İhmali suçlar gerçek (saf) ihmali suçlar ve görünüşte (gerçek olmayan) ihmali suçlar şeklinde ikiye ayrılır. Gerçek yani saf ihmali suçlarda, suçun kanuni tanımında belirli bir icrai davranışta bulunma yükümlülüğü¹⁰ ve bu yükümlülüğe aykırı olarak ortaya çıkan ihmali hareket açık bir şekilde gösterilir.¹¹ Bu suçlar, kanunun emrettiği belirli bir hareketi yapma yükümlülüğü yerine getirilmediği,

---

⁹ Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Serkan Meraklı, Pınar Bacaksız ve İsa Başbüyük, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2023), 518; Tezcan, Erdem ve Önok, *Ceza Özel Hukuku*, 773-774; Veli Özer Özbek ve Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2023), 737. Nur Centel ve Hamide Zafer ve Özlem Çakmut, *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar* (İstanbul: Beta Yayınları, 2021), 511; Kangal, "Dolandırıcılık," 258; M. Yasin Yavrutürk, *Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık Suçu* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2023), 99; Meral Ekici Şahin, *Dolandırıcılık Suçu, Türk ve Alman Ceza Hukukuna İlişkin Karşılaştırmalı Bir İnceleme* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2019), 261-263; Osman Erdoğan, *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru* (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019), 70.

¹⁰ Davranışta bulunma yükümlülüğü (*the duty to act*), garantörlüğün kaynağını oluşturan esas unsurdur. Cristina Nicorici, "Commission by Omission," *New Legal Reality: Challenges and Perspectives-The 8th International Scientific Conference of the Faculty of Law of the University of Latvia* (Riga, 21-22 October 2021), 347.

¹¹ Koca ve Üzülmöz, *Genel Hükümler*, 395vd.; Amerikan hukukunda aynı yönde Paul H. Robinson, "Liability for Omissions: A Brief Summary and Critique of Criminal Liability for Omissions: A Brief Summary and Critique of the Law in the United States," *New York Law School Law Review* 29, no.1 (1984), 101-102.

diğer bir ifadeyle kanunun açık emrine aykırı olarak emredilen hareket veya hareketlerin yapılmasının ihmal edildiği anda işlenir.¹²

Görünüşte ihmalî suçlarda esasında icrai hareketle işlenebilen bir suç, ihmalî hareketlerle işlenmektedir. Görünüşte ihmalî suçlar neticeyi önleme yükümlülüğü olan bir kimse (garantör) tarafından işlenebileceğinden¹³ bu suçlarda herkes fail olamaz.¹⁴ Yalnızca “belli bir neticenin gerçekleşmesini önleme konusunda, özel bir yükümlülük altında bulunan” kişiler görünüşte ihmalî suçların faili olabilir.¹⁵

Neticeyi önleme yükümlülüğü, ahlaki değil, hukuki esaslara dayanmakta ve bu yükümlüğün iki kaynağı bulunmaktadır. Bunlar belirli hukuki değerler lehine koruma yükümlülüğü (koruyucunun yükümlülüğü) ve belirli tehlike kaynaklarını kontrolü altında bulundurma konusunda tehlikeye hâkim olma yükümlülüğü (tehlikeye hâkim olanın yükümlülüğü)¹⁶ olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁷

---

¹² Örneğin, TCK m. 98, TCK m. 257/2, TCK m. 175 veya TCK m. 176 gerçek ihmalî suçlardır. Bahri Öztürk ve Mustafa Ruhan Erdem, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2018), 203, 204vd; Demirbaş, 240.

¹³ Artuk ve Gökçen, *Genel Hükümler*, 322vd.

¹⁴ Dülger, *Genel Hükümler*, 337.

¹⁵ Artuk ve Gökçen, *Genel Hükümler*, 322vd.

¹⁶ Artuk ve Gökçen, *Genel Hükümler*, 322vd.

¹⁷ Dülger, *Genel Hükümler*, 337.

Tipik neticeyi önleme yükümlülüğü de kanundan¹⁸, sözleşmeden, özel güven ilişkisinden¹⁹, risk üstlenmeden²⁰ veya önceden gerçekleştirilen tehlikeli hareketten²¹ kaynaklanabilmektedir.²²

¹⁸ İrlanda hukukunda kanundan kaynaklanan garantörlük kaynağında özgün örnekler bulunmaktadır. Örneğin *DPP v Bartley* davasında ([1997] 6 JIC 1301.) bir kadın, Garda'ya yaptığı şikâyetin göz ardı edilmesinin ardından 25 yıl boyunca üvey kardeşi tarafından cinsel istismara maruz kalmıştır. Nihayetinde Garda'nın, iddiaların tümünü soruşturma görevini yerine getirmedeği tespit edilmiştir. Önceki *R. v Dytham* ([1979] 1 QB 722) davası emsal olarak gösterilmiş, bir polis memuru bir adamın öldüresiye dövülmesine seyirci kaldığı ve müdahale etmediği için kamu görevini kötüye kullanmaktan mahkûm edilmiştir. Her iki dava da polis memurlarının tüm topluma karşı özen yükümlülüğü olduğu ve yaptıkları işin yüksek riskli doğası nedeniyle açıkça harekete geçmeleri gerekirken harekete geçmemelerinin cezai mahkumiyetle sebep olacağı konusunda emsal teşkil etmektedir. Samuel Carthy, "A Critical Analysis of the Criminalisation of Omissions," *Trinity Collage Law Review* <https://trinitycollegelawreview.org/a-critical-analysis-of-the-criminalisation-of-omissions/#_ftnref12> (Erişim Tarihi: Haziran 18, 2024).

¹⁹ Rengier, *BT I*, §13, kn. 29.

²⁰ Maurach, Schroeder ve Maiwald, *BT I*, §41, kn. 49;

İngiliz hukukunda risk üstlenmenin bir türü olarak, gönüllü üstlenme de garantörlük kaynakları arasında değerlendirilmektedir (Hakan Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, (Ankara: Adalet Yayınları, 2024), 159). *R v Gibbins ve Proctor* davasında ([1918] 13 CrAppR 134.) birinci sanık eşini terk etmiş ve çocuklarını da yanına alarak ikinci sanıkla birlikte yaşamaya başlamıştır. İkinci sanık kızlarından birini beslememiş ve açlıktan ölmesine izin vermiştir. Sonuçta her iki sanık da kasten öldürmeden hüküm giymiştir. İkinci sanık maktulle akraba olmasa da onun annesi gibi davranmış ve bu nedenle ona özen gösterme ve bakım yükümlülüğü altına girmiştir. *R v Stone ve Dobinson* davasında ([1977] 1 QB 354.) birinci sanığın kendisinden bir oda kiralayan kız kardeşi sefalet içinde yaşadıkdan sonra ölmüştür. Hem kendisi hem de kız kardeşe bakan oda sorumlusu ikinci, sanık insan öldürmekten suçlu bulunmuştur. Ölen kişiyi yıkadığı, yemek verdiği ve doktor çağırma girişiminde bulunduğu için oda ve bakım sorumlusu ikinci sanık, gönüllü olarak bakım yükümlülüğü üstlenmiştir. Carthy, "A Critical Analysis of the Criminalisation of Omissions."

²¹ Garantörlük konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Hakan Hakeri, *Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2003), 123; Hakeri, *Genel Hükümler*, 159vd;

İngiliz hukukunda da kişinin ihmalden dolayı cezai olarak sorumlu tutulabileceği daha soyut koşullardan biri olarak başkaları için tehlike yarattığı bir durum gündeme gelmektedir. *R v Miller* davasında (1983] 2 AC 161.), Lordlar Kamarası sanığı ihmal sonucu yangına sebebiyet vermektan suçlu bulmuştur. Sanık elinde sigarasıyla uyuyakalmış, uyandığında yatağının yandığını görmüş ve yangını söndürmek için çaba sarf etmek yerine başka bir odaya geçerek binanın zarar

Görünüşte ihmali suçların cezalandırılması için iki şart aranmaktadır. Bunlar; garantörlük ve ihmali hareketin icrai harekete eşdeğer olmasıdır.²³ Serbest hareketli suçlar, örneğin kasten öldürme veya yaralama, ihmali davranışla işlendiğinde garantörlüğün tespiti cezalandırma için yeterli olacaktır. Garantörlük varsa eşdeğerlik de kendiliğinden gerçekleşmektedir. İhmali hareketin, icrai harekete eşdeğer olduğu kabul edilmekte ve ayrıca eşdeğerlik şartı aranmamaktadır. Bağlı hareketli suçlarda ise garantörlük ve eşdeğerlik birlikte aranmaktadır.²⁴ Çünkü bağlı hareketli suçlarda tipiklik belirli hareketlerle gerçekleştirilmektedir ve bu, suç tipinde açıkça düzenlenir.

III. DOLANDIRICILIK SUÇU HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Dolandırıcılık icrai hareketle işlenebilen bir suçtur. Bir kimseyi hileli davranışlarla aldatmak icrai bir hareket gerektirir. Kural olarak icrai hareketlerle işlenebilen dolandırıcılık suçu, ihmali hareketlerle işlendiğinde görünüşte ihmali suç özelliği gösterir.²⁵ Bu durumda, bir kimsenin ihmali hareketlerle aldatılarak malvarlığı itibariyle zarara uğratılması ve bunun karşılığında bir yarar elde edilmesinin cezalandırılabilirliği, görünüşte ihmali suçlarda cezai sorumluluğun şartlarını belirleyen genel kurallara bağlıdır.

---

görmesine izin vermiştir. Bu durum, tehlike yaratan bir kişinin bu tehlikenin etkilerini hafifletmek için yasal bir görev altında olduğuna dair makul bir emsal teşkil etmiştir. R v Evans davasında ([2009] 1 WLR 1999.) bu ilke genişletilmiş ve dava insan öldürme mahkûmiyetiyle sonuçlanmıştır Sanık, kız kardeşi için aşırı dozda aldığı ve öldüğü eroini temin etmiş, ancak hem kendisi hem de annesi yasal sorunlardan korktukları için tıbbi yardım istememişlerdir. Mahkeme, yaşamı tehdit eden bir duruma katkıda bulunan bir kişinin, diğerinin hayatını kurtarmak için makul adımlar atma yükümlülüğü olduğuna karar vermiştir. Carthy, "A Critical Analysis of the Criminalisation of Omissions."

²² Hakan Hakeri, "İhmali Suçlar," *Ceza Hukuku Dergisi* 2 (4) (2007), 145vd; Dülger, *Genel Hükümler*, 337vd.; Sulhi Dönmezer ve Sahir Erman, *Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku Genel Kısım Cilt I* (İstanbul: Beta Yayınevi, 1997), 473vd.

²³ Fatih Yurtlu, *İhmali Suçlar* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2022), 174-175.

²⁴ Hakeri, *İhmal*, 194; Koca ve Üzülmöz, *Genel Hükümler*, 411.

²⁵ Maurach, Schroeder ve Maiwald, *BT I*, §41, kn. 49.

Dolandırıcılık aynı zamanda, sadece hileli davranışlarla işlenebilen bağlı hareketli bir suçtur.²⁶ Bağlı hareketli suç tiplerinde, norm ihlalinin suç tipinde açıkça gösterilen hareketlerle gerçekleştirilmesi zorunludur. Bu suçlarda tipik neticeye herhangi bir şekilde sebebiyet vermek yeterli değildir. Netice sadece tipiklikte gösterilen hareketlerle gerçekleştirildiğinde, fiil tipe uygun olur. Bu nedenle bağlı hareketli suçlarda, garantörlüğün yanında ayrıca ihmali hareketin haksızlık içeriğinin, icrai harekete eşdeğer olup olmadığı da araştırılmak durumundadır.

Dolandırıcılık suçunda, karşısındakinin “hataya düşmesini” engellemekle yükümlü olan kişi garantördür.²⁷ Garantör, muhatabının hataya düşmemesi için onu aydınlatmalıdır.²⁸ Karşısındakinin hataya düşmesini engellemek; kişi zaten bir yanılığa içindeyse bu yanılmayı ortadan kaldırmak zorundadır. Garantör, muhatabının hatasını düzelterek, onu kendisinin veya bir başkasının malvarlığına zarar verecek bir tasarrufta bulunmaktan alıkoymalıdır. Bir anlamda dolandırıcılık suçu açısından garantörün görevi, bir başkasının malvarlığını, malvarlığı üzerinde tasarruf yetkisine sahip olan kişinin malvarlığına zarar veren tasarruflarına karşı korumaktır. Garantörün malvarlığında meydana gelecek zararı önleme, malvarlığını koruma görevi yalnızca malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunan kişinin hataya düşmesi, iradesinin sakatlanması halleriyle sınırlıdır. Bunun dışında garantörün örneğin, bir başkasının malvarlığını hırsızlık veya mala zarar verme gibi eylemlere karşı korumak gibi bir yükümlülüğü yoktur.

---

²⁶ Centel, Zafer ve Çakmut'a göre; hile niteliğinde olan hareketler kanunda gösterilmediği için, dolandırıcılık serbest hareketli bir suçtur. Bkz. Centel, Zafer ve Çakmut, *Kişilere Karşı*, 507; Aynı yönde Kangal, “Dolandırıcılık,” 256; Özbek/Doğan/Bacaksız, *Özel Hükümler*, 738; Artuk, Gökçen, *Alşahin ve Çakır* ise dolandırıcılık suçunun serbest hareketli bir suç olduğunu ve bu suçun icrai hareketle işlenebileceği gibi ihmali hareketle de işlenebileceğini belirtmiştir. Bkz. Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Mehmet Emin Alşahin ve Kerim Çakır, *Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2021), 673.

²⁷ Schoenke, Schroeder ve Perron, *StGB*, §263, kn. 19.

²⁸ Erdoğu, *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru*, 67.

Dolandırıcılık suçunda kanun, sözleşme, özel güven ilişkisi, yükümlülüklerle aykırı öngelen davranışlar veya çok istisnai bazı durumlarda “dürüstlük ilkesi” “garantörlük kaynağı” olabilir.²⁹

Dolandırıcılık suçunda ayrıca, failin muhatabı aydınlatması gerekirken, hukuki yükümlülüğüne aykırı olarak hareketiz kalmayı seçmesi, muhatabını malvarlığına zarar veren tasarrufta bulunmaktan alıkoymaması, icrai hareketle gerçekleştirilen hileye eşdeğer olmalıdır.³⁰ Dolayısıyla failin garantör olup olmadığı tespit edildikten sonra, ayrıca ihmali davranışın icrai davranışa eşdeğer olup olmadığı da araştırılmalıdır.³¹ Bu nedenle “sessiz kalmak veya susmak”, tek başına hileli bir davranış olarak değerlendirilemez³². “Susmak”; susan kişinin muhatabını “aydınlatma” konusunda hukuki bir yükümlülüğü varsa ve “susma” bir açıklama, beyan değeri taşıyorsa³³ dolandırıcılık suçu kapsamında hileli davranış olarak değerlendirilebilir.³⁴

---

²⁹ Seibert, *Die Garantienpflichten beim Betrug*, 25vd; Wessels, Hillenkamp ve Schuhr, *BT 2*, kn. 505; Ekici Şahin, *Dolandırıcılık*, 250.

³⁰ Toroslu, *Özel Kısım*, 184; Sibel Kılıçarslan İsfen, “Alman Ceza Kanunu’nda Dolandırıcılık Suçunun Maddi Unsuru Olarak Aldatma,” *Hukuk Köprüsü* 5, no.9 (2015), 86.

³¹ Maurach, Schroeder ve Maiwald, *BT 1*, §41, kn. 49; Koca ve Üzülmöz, *Genel Hükümler*, 411.

³² Mitsch, *BT 2*, 265.

³³ Bağlı hareketli suçlarda herhangi bir hareketle neticeye sebebiyet verilmesi değil, belli hareketlerle neticenin gerçekleştirilmesi mümkün olduğundan, ihmali hareketin icrai hareketle gerçekleştirilen hileye eşdeğer olması aranır. Bkz. Hakeri, *İhmal*, 194, 195; Koca ve Üzülmöz, *Genel Hükümler*, 410-411. “Muhatabın belli bir husustaki hatası karşısında kişinin ihmali davranışının, örneğin susmasının, bir beyan, açıklama değerini taşıması gerekir.” Yar. 15. CD., E. 2011/10967, K. 2012/1299, T. 19.01.2012.

³⁴ Yurtlu, *İhmali Suçlar*, 339; Okuyucu Ergün, “Dolandırıcılık,” 309; Artuk, Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Özel Hükümler*, 673.

Yargıtay da aynı yönde kararlar vermektedir. Ancak konu ile ilgili bir Yargıtay kararının muhalefet şerhinde hatalı değerlendirmelerde bulunulmuştur. Bir taşınmazın satışı sonrası tapu memurunun sehven satışı tapu kütüğüne işlememesi üzerine satıcının evi tekrar başkasına satma eylemi ile ilgili Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararının (Yar. CGK., E. 2014/470, K. 2016/176, T. 5.4.2016) muhalefet şerhinde, “Madde gerekçesinde işaret olunduğu üzere hilenin ihmali davranışla da gerçekleştirilebileceği kabul edilse bile somut olayda sanığın hataya düşen kamu görevlisini bilgilendirmek konusunda herhangi bir yükümlülüğü de bulunmamaktadır.” diyerek ve bu görüşüne yerleşik Ceza Genel Kurulu Kararlarını dayanak göstererek aydınlatma yükümlülüğünün yeterli olduğu ve

Dolandırıcılık neticeli bir suçtur. Suçun kanuni tanımında öngörülen tipik netice, bir kimsenin aldatılması değil, aldatılan kişinin üzerinde tasarrufta bulunduğu malvarlığının zarara uğraması ve bu zarara karşılık olarak failin veya bir başkasının bir yarar elde etmesidir. Bu durumda garantörün önlemekle yükümlü olduğu netice, malvarlığı zararlıdır. Fail başkasının malvarlığının garantörü olduğundan, bu malvarlığı üzerinde tasarruf eden muhatabının içine düştüğü hatayı düzeltmek, onu aydınlatmak ve böylece malvarlığına zarar veren tasarrufta bulunmaktan alıkoymak zorundadır.

Bu açıdan garantörün yükümlülüğü, “muhatapı malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunmaya sevk eden hatayı (yanılgıyı) düzeltme”, hatadan koruma temeline dayanan özel bir yükümlülüktür.³⁵ Garantör, muhatap olduğu kişinin yanlış algısını düzelterek, muhatabın hataya düşmesiyle malvarlığı zararının ortaya çıkması arasındaki illiyet bağı ortadan kaldırmalıdır.

---

ayrıca eşdeğerlik değerlendirmesinin aranmasına gerek olmadığını ortaya koymuştur. Ancak burada aydınlatma yükümlülüğünün tarafı ile ilgili hatalı değerlendirmede bulunmuştur. Kamu kurumlarını aracı kılmak suretiyle dolandırıcılık suçunda aydınlatma yükümlülüğü kamu kurumuna karşı değil, hukuki ilişkinin tarafına karşıdır. Bu nitelikli dolandırıcılık türünde kamu kurumları araç olarak kullanılarak hile mağdura karşı gerçekleştirilmektedir. Kanun koyucu da hileyi güçlendiren bu aracı kılma eyleminin dolandırıcılık suçunun haksızlık içeriğini arttırdığı kanaatiyle daha ağır ceza öngörmüştür. Ayrıca olayda dolandırıcılık suçunun illiyet bağı noktasında oluşmadığını belirtmek gerekir. Kararın muhalefet şerhinde bu husus ise diğer değerlendirmenin aksine yerinde bir şekilde ortaya konmuştur. Sanık ve mağdur arasında gerçekleştirilen satış işleminin tapu kütüğüne tescil edilmemesi nedeniyle resmen/şeklen gerçekleşen satış tarihinden bu yana taşınmaz mülkiyetinin sanığa ait olduğu hususu da dikkate alınarak, ikinci kez gerçekleştirilen satış işlemi ile mağdurun uğradığı zarar arasında bir illiyet bağı da bulunmadığı vurgulanmıştır. Mağdurun zarara uğradığı tarihin ilk satış tarihi olduğu ifade edilmiştir. Bu nedenle eylemin kamu kurumunun aracı kılınması suretiyle dolandırıcılık suçunu oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak Ceza Genel Kurulu çoğunluğu, daha önceden sattığı ve parasını aldığı taşınmazı, idari işlemlerin tamamlanmamasından yararlanarak ilgisine ya da tapu sicil müdürlüğüne haber vermek yerine gerçek durumu gizleyerek satışını ikinci kez yapan, bu sanıkla duygusal yakınlığı olup taşınmazı bedelsiz devralan ve başkasına satan sanığın hileli davranışlar yapmak suretiyle katılanın aleyhine olarak kendilerine haksız bir yarar sağlamış olmaları nedeniyle kamu kurumunu aracı kılmak suretiyle dolandırıcılık suçunun yasal unsurlarının oluştuğunu kabul etmiştir. Ancak burada mağdurun uğradığı zarar, sanığın elde ettiği yarar ile hile eylemi arası zamansal olarak illiyet bağı gerçekleşmediğinden çoğunluk görüşünün hatalı olduğu kanaatindeyiz.

³⁵ Schoenke, Schroeder ve Perron, *StGB*, §263, kn. 19.

IV. DOLANDIRICILIK SUÇU AÇISINDAN SÖZ KONUSU OLABİLECEK GARANTÖRLÜK KAYNAKLARI

A. Genel Olarak

Dolandırıcılık suçunun ihmali hareketle işlenmesi ve bu yönüyle eşdeğerlik koşulunun sağlanmasında garantörlük kaynakları karşılaştırmalı hukukta da önemli bir konudur. Örneğin Amerikan hukukunda medeni hukuk uyuşmazlıklarıyla ceza hukuku uyuşmazlıkları arasında katı bir ayırım bulunmadığından, ihmali harekete ilişkin genel değerlendirmeler yapılmaktadır. İhmali hareketle gerçekleştirilen dolandırıcılık, taraflardan birinin açıklamakla yükümlü olduğu önemli bir gerçeği açıklamamasına dayanan genel bir hukuk dolandırıcılığıdır. Amerikan hukuk sisteminde ihmal yoluyla dolandırıcılığın unsurları, eyaletten eyalete farklılık göstermektedir. Örneğin, Teksas'ta ihmali hareketle işlenen dolandırıcılığın unsurları şu şekildedir:

(1) davalının, bilgisi dahilindeki önemli bir gerçeği gizlemiş veya davacıya açıklamamış olması;

(2) davalının bu gerçeği açıklama yükümlülüğünün bulunması;

(3) davalının, davacının gerçeği bilmediğini bilmesi ve davacının gerçeğe ulaşma konusunda eşit fırsata sahip olmaması;

(4) davalının, gerçeği gizleyerek veya açıklamayarak davacıyı bir eylemde bulunmaya teşvik etmeyi amaçlaması;

(5) davacının, davalının sessizliğine güvenmiş olması;

(6) davacının, aydınlatma yükümlülüğünü ihmal ermesinin bir sonucu olarak davalıya zarar vermiş olması. (In re Arnette, 454 B.R. 663, 689 (N.D. Tex. 2011) (atfen, Horizon Shipbuilding, Inc. v. Blyn II Holding, LLC, 324 S.W.3d 840, 850 (Tex. App. 2010))).³⁶

---

³⁶ Elliot Ginsburg ve Carmen Caruso, "Fraud by Omission: An Argument for Broader Disclosures and Renewed Enforcement," *Franchise Law Journal* 35, no.1 (2015), 2.

Amerikan hukukunda eyalet uygulamaları çeşitlenmekle birlikte³⁷, ihmal yoluyla dolandırıcılık iddiası, bir davacının böyle bir iddiayı ileri sürerken göz önünde bulundurması gereken en az iki temel sorumluluk sorunu ortaya çıkarmaktadır. Bunlar:

(1) Aydınlatma yükümlülüğünün kaynaklarının neler olduğu,

(2) Doğası gereği kendini dışa vurmeyen ihmali bir harekete, cezalandırmada nasıl dayanılacağıdır.³⁸

Kişinin, hangi durumlarda muhatabını aydınlatma yükümlülüğünün bulunduğu konusunda, yargı kararlarından hareketle şu sonuca ulaşılabilir:

(1) Taraflar arasında gizli veya güvene dayalı bir ilişki varsa;

(2) Kanun bir aydınlatma yükümlülüğü getiriyorsa;

(3) Taraflardan biri diğerine maddi gerçekleri kısmen açıklamış, ancak tam ve doğru açıklamada bulunduğu izlenimi yaratmışsa.³⁹

Amerikan Hukuku'nda sorun içtihatlar yoluyla çözülsede Türk ve Alman Hukukunda daha detaylı değerlendirmeler yapılmaktadır. Türk ve Alman Hukukunda garantörlük kaynakları daha teknik bir bakış açısıyla incelenmektedir: Dolandırıcılık suçunda aydınlatma yükümlülüğü; kanundan, özel güven ilişkisinden, dürüstlük ilkesinden veya öngelen hareketten kaynaklanabilmektedir.⁴⁰

---

³⁷ California'da, davalının davacının ihmal edilen gerçeği bilmediğini bilmesi şartı yoktur; bunun yerine unsurlar şu şekildedir: (1) davalı önemli bir gerçeği gizlemiş veya saklamış olmalıdır, (2) davalı gerçeği davacıya açıklama yükümlülüğü altında olmalıdır; (3) davalı gerçeği davacıyı dolandırmak amacıyla kasıtlı olarak gizlemiş veya saklanmış olmalıdır; (4) davacı gerçeğin farkında olmamalıdır ve gizlenen gerçeği bilseydi yaptığı gibi davranmayacak olmalıdır; ve (5) gerçeğin gizlenmesi sonucunda davacı zarar görmüş olmalıdır (SCC Acquisitions Inc. v. Cent. Pac. Bank, 207 Cal. App. 4th 859, 864 (Cal. Ct. App. 2012) (atfen, Blickman Turkus, LP v. MF Downtown Sunnyvale, LLC, 162 Cal. App. 4th 858, 868 (Cal. Ct. App. 2008)).). Ginsburg ve Carusos, "Fraud by Omission," 2.

³⁸ Ginsburg ve Carusos, "Fraud by Omission," 2-3.

³⁹ Rivermont Inn, Inc. v. Bass Hotels & Resorts, Inc., 113 S.W.3d 636, 641 (Ky. Ct. App. 2003). Ginsburg ve Carusos, "Fraud by Omission," 2-3.

⁴⁰ Ekici Şahin, *Dolandırıcılık*, 250 vd.

B. Aydınlatma Yükümlülüğünün Kaynağı

1. Kanundan Kaynaklanan Aydınlatma Yükümlülüğü

Bireylere, karşısındaki kişiyi aydınlatma yükümlülüğü yükleyen ilk kaynak kanundur. Somut olayda garantörlüğün kaynağının belirlenmesi gerekir. Ceza Kanunu'ndan⁴¹ başka, kişiye beyanda bulunma, aydınlatma veya açıklama yükümlülüğü öngören diğer kaynaklar belirlenmelidir. Genel olarak kamu hukuku, iş hukuku veya sigorta hukuku bir kimseye muhatabını aydınlatma ödevi yükleyebilmektedir. Örneğin, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 1435'te "*sigorta ettiren sözleşmenin yapılması sırasında bildiği veya bilmesi gereken tüm önemli hususları sigortacıya bildirmekle yükümlüdür*"⁴² hükmü yer almaktadır. Bu hükümle Türk Ticaret Kanunu sigorta yaptıran kişiye sigorta sözleşmesi yaptığı sırada bildiği bütün hususları sigortacıya bildirme yükümlülüğü getirmiştir. Bu hüküm karşısında sigorta yaptıran kişinin kasıtlı olarak susması, bildiği hususları sigortacıya bildirmemesi, kanunun kendisine yüklediği muhatabını aydınlatma yükümlülüğünün ihhalidir. Örneğin, kasko sigortası yaptıran otomobilde bulunan ve kaza riskini yükselten, dolayısıyla sigorta primini artıran bir arızayı bildiği halde, bunu sigortacıya söylemeyen araç sahibinin "susması", açıklama yapmaması, icrai harekete eşdeğer ihmali bir davranıştır.⁴³

Kişiye açıklama yapma yükümlülüğü yükleyen bir diğer kanun ise 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'dur. 5510 sayılı Kanunu'nun 56. maddesinde⁴⁴, sosyal yardım alan kişilere durumlarında meydana gelen değişiklikleri, yardım aldıkları Sosyal Güvenlik Kurumunu derhal bildirme

---

⁴¹ Ceza Kanunu garantörlük kaynaklarından biri değildir. Garantörlüğün Ceza Kanunu dışındaki kanunlardan kaynaklandığı genel olarak kabul edilmektedir. Bkz. Mitsch, *BT 2*, 268.

⁴² Alman Sigorta Sözleşmesi Kanunu'na (VVG §19) göre de sigorta yaptıran bildiği bütün hususları sigortacıya bildirmekle yükümlüdür.

⁴³ Aynı yönde bkz. Arslan, "Sigorta Dolandırıcılığı Suçu," 100. Alman hukukunda kanundan kaynaklanan garantörlükler için bkz. Kılıçarslan İsfen, "Dolandırıcılık," 86, 87.

⁴⁴ 5510 sayılı Kanun'un "Gelir ve aylık bağlanacak haller" başlıklı 56. maddesinin son fıkrası şu şekildedir: "Eşinden boşandığı halde, boşandığı eşiyile fiilen birlikte yaşadığı belirlenen eş veya çocukların, bağlanmış olan gelir ve aylıkları kesilir. Bu kişilere ödenmiş olan tutarlar; 96 ncı madde hükümlerine göre geri alınır."

yükümlülüğü getirilmiştir. Bu nedenle babasından kalan yetim aylığını alabilmek için eşinden boşanan, ancak boşandığı eşiyile aynı evde yaşamaya devam eden kadınlar, eşiyile birlikte yaşadığını kuruma bildirmez, ancak durum kurum tarafından tespit edilirse, kendilerine bağlanmış olan gelir ve aylıklar kesilir.⁴⁵ 5510 sayılı Kanun m. 96'da⁴⁶ da durumlarındaki değişikliği kuruma bildirmeyen kişilere yapılan ödemelerin geri alınacağı hükme bağlanmıştır. Haksız ödemelerin

⁴⁵ 5510 sayılı Kanun'un 56. maddesinin son fıkrasında yer alan bu düzenlemenin Anayasaya aykırı olduğu iddiası; "...Uygulamada ölüm aylığı almaya hak kazanmak için gerekli olan "evli olmama" koşulu boşanma ile aşılarak yasa koyucunun bir geliri bulunmayan dul veya bakar kadınları koruma gayesi istismar edilmektedir. Bu şekilde gerçekleştirilen boşanmadaki erkek bir ailede koca olarak kendisine düşen sorumluluklardan kurtulma çabasına girmekte, eşler sanki resmi evliliklerini sürdürüyor gibi bir arada yaşamaya devam etmektedirler. Başka bir ifadeyle ölüm aylığı alabilmek için gerçekleştirilen boşanmada, taraflar iyiniyetli davranmamaktadırlar. 5520 sayılı Yasa'nın 34. maddesinde öngörülen ölüm aylığı alabilmek için "evli olmamak" koşulunu aşmak amacı ile iyiniyete dayanmayan ve dürüst olmayan boşanma isteği ve çabası ile boşanma kararı elde edip buna bağlı olarak ölüm aylığı alınması, açıkça hakkın kötüye kullanılmasıdır. Hakkın kötüye kullanılması hukuk devletinin koruması altında değerlendirilemez. Bu nedenle hakkın kötüye kullanılması engellemeyi amaçlayan itiraz konusu kural hukuk devletine aykırı bir düzenleme olarak görülemez...Bunun yanında ölüm aylığı, sosyal güvenlik sisteminin aktüeryal yapısıyla doğrudan ilgilidir. Anayasa'nın 65. maddesine göre, "Devlet Sosyal ve ekonomik alanda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir." Ölüm aylığı alabilmek için boşanarak eşiyile birlikte fiilen yaşamaya devam eden kadınlara haksız ve yersiz ödeme yapılması ile oluşacak maliyetin, SGK'nın aktüeryal dengelerini olumsuz etkilememesi için yasa koyucunun bu düzenlemeyi getirdiği anlaşılmaktadır...31.05.2006 günlü 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 56. maddesinin son fıkrasının Anayasa'ya aykırı..." olmadığı gerekçesiyle reddetmiştir. AYM Kararı, E. 2009/86, K. 2011/70, T. 28.04.2011, Resmi Gazete Tarih: 15.12.2011, Sayı: 28148.

⁴⁶ 5510 sayılı Kanun'un "Yersiz ödemelerin geri alınması" kenar başlıklı 96. maddesinin ilgili kısımları şu şekildedir: "Kurumca işverenlere, sigortalılara, isteğe bağlı sigortalılara gelir ve aylık almakta olanlara ve bunların hak sahiplerine, genel sağlık sigortalılarına ve bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilere, fazla veya yersiz olarak yapıldığı tespit edilen bu Kanun kapsamındaki her türlü ödemeler;

Kasıtlı veya kusurlu davranışlardan doğmuşsa, hatalı işlemin tespit tarihinden geriye doğru en fazla on yıllık sürede yapılan ödemeler, bu ödemelerin yapıldığı tarihlerden, itibaren hesaplanacak olan kanuni faizi ile birlikte, ilgililerin Kurumdan alacağı varsa bu alacaklarından mahsup edilir, alacakları yoksa genel hükümlere göre geri alınır."

geri alınmasına ilişkin usul ve esaslar “Fazla veya Yersiz Ödemelerin Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”te gösterilmiştir. Söz konusu yönetmeliğin 5. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendinde; “*örneği Kurumca hazırlanan belgelerle bildirilmesi taahhüt edilen durum değişikliklerinin bir ay içinde Kuruma bildirilmemesi... ilgilinin kasıtlı ve kusurlu davranışını oluşturur*” şeklinde bir düzenleme yer almaktadır. Kendisine aylık veya sosyal yardım bağlanan kişilerin, Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından hazırlanan “Tahsis Talep ve Beyan Taahhüt Belgesi” doldurup, imzalamaları gerekmektedir. Bu belgede kendisine ödeme yapılmasını veya aylık bağlanmasını talep eden kişi, beyanlarının doğruluğunu ve gerçeğe aykırı beyanda bulunması veya gelir-aylık bağlandıktan sonra, durumunda bu ödemelerin kesilmesini gerektiren bir değişiklik meydana gelmesi halinde, bunları kuruma derhal bildireceğini taahhüt eder. Böylece kişi, ödemelerin kesilmesini gerektiren değişiklikleri Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirmek konusunda hukuki bir yükümlülük altına girer.⁴⁷ Kurumu mevzuat gereği bilgilendirme yükümlüğü altına giren kişi, aynı zamanda kurumun maddi olarak zarara uğramamasını engelleme konusunda bir sorumluluk üstlenerek garantör konumuna yükselir. Bu nedenle kişinin kurumu bilgilendirme, yani durumundaki değişikliklere ilişkin olarak aydınlatma yükümlülüğüne aykırı hareket etmesi ve durumunda meydana gelen değişikliği bildirmeksizin, yani beyanda bulunma hukuki yükümlülüğüne aykırı olarak sessiz kalıp kendisine yapılan ödemeleri kabul etmesi, durumunda ödemenin kesilmesini gerektiren herhangi değişiklik olmadığı yönündeki beyana eşdeğer, ihmali bir harekettir. Burada olduğu gibi kişinin bilgi verme, karşı tarafı aydınlatma yükümlülüğünün olduğu durumlarda, yükümlülük ihmalleri, TCK m. 157’de düzenlenmiş olan dolandırıcılık suçu açısından hileli birer davranış niteliğindedir.⁴⁸

⁴⁷ Benzer bir yükümlülük Alman Sosyal Güvenlik Kanunu’nda da vardır. SGB §60 (1)’e göre; sosyal yardım, eğitim öğretim desteği, işsizlik parası, çocuk parası gibi sosyal yardım veya benzer bir mali destek alan kişiler, kişisel durumlarına ilişkin değişiklikleri derhal bildirmekle yükümlüdürler.

⁴⁸ Ancak Yargıtay bu gibi olaylarda dolandırıcılık suçunun oluşmayacağına karar vermektedir. “...hukuken geçerli olan bir kararla boşandıktan sonra, eşlerin bir arada yaşamasını engelleyen birlikte yaşamanın suç olduğuna dair kanuni bir düzenlemenin bulunmaması karşısında, eşlerin bir arada yaşamasının boşanmanın maaş almak amacıyla yapıldığının ve hileli davranışın kanıtı olamayacağı, nitekim 5510 sayılı Kanun’un 56. maddesinde bu durumu tespit edilen kimselerin

Pozitif hukuk kuralları arasında bulunan bir diğer icrai davranışta buluna yani bildirim yükümlülüğü 5510 sayılı Kanun'un 8. maddesinden kaynaklanmaktadır. Söz konusu maddede 5510 sayılı Kanun işverenlerin yanlarında çalışan kişilerin işe girişlerini, "sigortalı işe giriş bildirgesi"yle Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirmelerini zorunlu tutmuştur. Aynı maddede yanında çalışanları kuruma bildirimde yükümlülüğünü yerine getirmeyenlere, idari para cezası verileceği de düzenlenmiştir. İşveren yanında çalışan kişileri kuruma bildirmez ve primlerini yatırmazsa, işveren haksız bir yarar elde ederken çalışanlar ekonomik olarak zarara uğrar. Bu nedenle Alman hukukunda da kabul edildiği gibi, hukuken bildirimde yani beyanda bulunma yükümlülüğünün olduğu hallerde, kişinin bu yükümlülüğüne aykırı olarak susması yani bildirim yükümlülüğünü ihmal etmesi, ihmali hareketle işlenen dolandırıcılık suçunu oluşturabilir.⁴⁹

---

gelir ve aylıklarının kesileceği ve ödenmiş tutarların geri alınacağını belirtildiği, bu hususta cezai düzenlemenin bulunmadığı, sanıkların eyleminin hukuki ihtilaf mahiyetinde olduğu gözetilerek, dolandırıcılık suçunun yasal unsurlarının oluşmadığına yönelik kabulde Anayasa, AİHS ve kanuni düzenlemeler dikkate alındığında bir isabetsizlik görülmemiştir..." Yar. 15. CD., E. 2014/ 234, K. 2014/ 3633, T. 26.02.2014, (karar yayınlanmamıştır); aynı yönde Yar. 15. CD., E. 2017/11061, K. 2019/1995, T. 12.03.2019, <www.yargitay.gov.tr> (Erişim Tarihi: Temmuz 19, 2019). Kanaatimizce, Yargıtay'ın kararlarına konu olan olaylarda dolandırıcılık suçu açısından değerlendirilmesi gereken husus muvazaalı boşanma veya eşlerin boşandıktan sonra birlikte yaşamaya devam etmeleri değildir. Muvazaalı boşanma dolandırıcılık suçu açısından ancak cezalandırılmayan bir hazırlık hareketi olabilir. Bu gibi olaylarda dolandırıcılık suçu açısından değerlendirilmesi gereken davranışlar, kendisine maaş bağlanmasını isteyen kişinin "Tahsis Talep ve Beyan Taahhüt Belgesini" doldururken gerçeğe aykırı beyanda bulunması veya bu belgeyi doldururken taahhüt ettiği durum değişikliğini kasıtlı olarak zamanında kuruma bildirmemesidir. Kişinin, gerçeğe aykırı beyanı icrai, taahhüde aykırı olarak durum değişikliklerinin kuruma bildirilmemesi ise ihmali davranışlarla gerçekleştirilen hile niteliğindedir. Yargıtay'ın bu gibi olaylara ilişkin olarak verdiği kararların gerekçelerine katılmamakla birlikte, görünüşte ihmali suçların cezalandırılmasına ilişkin Türk hukukunda yasal boşluk bulunduğu kanaatinde olduğumuz için, kişilerin bildirim yükümlülüklerini ihmal ettikleri olaylara ilişkin ulaştığı sonucun "cezasızlık" açısından isabetli olduğunu düşünüyoruz.

⁴⁹ Alman ceza hukukunda bir işverenin, yanında çalışan ve sigorta yaptırma yükümlülüğü bulunan işçileri, sigorta kurumuna bildirmeden yani kendi payına düşen primleri ödemediği sigortasız olarak çalıştırmasının da dolandırıcılık suçunu oluşturacağı kabul edilmektedir. Bkz. BGHSt 32, 236; Tiedemann, *LK- StGB*, §57, kn. 69; Schoenke, Schroeder ve Perron, *StGB*, §263, kn. 21.

2. Özel Güven İlişkisinden Kaynaklanan Aydınlatma Yükümlülüğü

Diğer bir garantörlük kaynağı ise kişiler arasındaki özel güven ilişkisidir. Kişinin muhatabını bilgilendirme, aydınlatma ve hataya düşmekten alıkoyma yükümlülüğü, onunla arasındaki özel güven ilişkisinden doğabilir.⁵⁰ Kişiler arasındaki güven ilişkisinin kaynağı bir sözleşme veya sözleşme dışında özel bir yakın ilişki olabilir.⁵¹

Kişinin muhatabını aydınlatma yükümlülüğü, “muhatabın malvarlığını koruma” konusunda üstlendiği ödevden kaynaklanmalıdır.⁵² Her sözleşme kişiyi, muhatabının malvarlığını koruma yükümlülüğü altına sokmaz.⁵³ Ticari risk sınırları içinde kalan hususlarda, kişilere genel bir aydınlatma yükümlülüğü yüklenmemiştir. Adi bir satış sözleşmesinde, sözleşmenin taraflarının birbirlerine bildikleri her şeyi açıklama yükümlülükleri yoktur. Sözleşme serbestisinin geçerli olduğu bir hukuk sisteminde, sözleşmenin taraflarının karşı tarafın menfaatlerinden önce kendi menfaatlerini düşünmesi olağandır. Bu nedenle taraflar kendi aleyhlerine olabilecek hususları karşı tarafa açıklamaktan kaçınabilir.

Ticari örf ve adete göre, taraflardan birinin tecrübesizlik veya bilgisizliğinden kaynaklanan risk, sözleşmenin diğer tarafına yüklenemez.⁵⁴ Taraflardan birinin açıklama yapmaması yani sessiz kalması durumunda, sözleşmenin diğer tarafının malvarlığı itibariyle zarar göreceği olması veya bu kişinin tecrübesizliği, basiretsiz

---

⁵⁰ Rengier, *BT I*, §13, kn. 29.

⁵¹ Wessels, Hillenkamp ve Schuhr, *BT 2*, kn. 505.

⁵² Schoenke, Schroeder ve Perron, *StGB*, §263, kn. 23; Fischer, *StGB*, §263, kn. 51; Tiedemann, *LK-StGB*, §263, kn. 66vd.

⁵³ Rengier, *BT I*, §13, kn. 29. Dürüstlük ilkesine dayanan garantörlüğün sınırlandırılması gerekir. Özel hukuk sözleşmelerinde tarafların kendi çıkarlarını koruması esastır. Bu nedenle bir sözleşmenin taraflarından kendi aleyhlerine olabilecek hususları mutlak surette karşı tarafa açıklamaları istenemez ve kendilerine böyle bir aydınlatma yükümlülüğü yüklenemez. Sözleşme serbestisinin geçerli olduğu bir hukuk sisteminde, karşı tarafı aydınlatma yükümlülüğü belirli durumlarla sınırlı olarak kabul edilir. Kılıçarslan İsfen, “Dolandırıcılık,” 87.

⁵⁴ Seibert, *Die Garantienpflichten beim Betrug*, 109.

veya dikkatsiz karar vermesi durumu değiştirmez.⁵⁵ Aksinin kabulü sözleşme yapan herkesi, kendisine sorulmamış hususları dahi sözleşmenin diğer tarafına açıklama yükümlülüğü altına sokar.

Kişiler arasında özel güven ilişkisinin bulunmadığı durumlarda, özel hukuk sözleşmeleri ceza hukuku açısından bir garantörlük kaynağı değildir.⁵⁶ Bu nedenle sözleşmenin taraflarından birinin özel olarak korunmasını gerektiren bir nedenin bulunmadığı olağan ticari ilişkilerde, sessiz kalmak ve sözleşmenin diğer tarafını bilgilendirmemek tek başına hile olarak değerlendirilemez.⁵⁷

Özel güven ilişkisine dayanan ve taraflara muhatabını aydınlatma yükümlülüğü yükleyen sözleşmeler, genel olarak başkasının malvarlığını korumayı gerektiren danışmanlık hizmetlerine ilişkin sözleşmelerdir. Örneğin, mali müşavirlik, finans danışmanlığı, vergi danışmanlığı veya avukatlık sözleşmesi, doğası gereği sözleşmenin diğer tarafının menfaatlerini, malvarlığını koruma; karşı tarafı aydınlatma ve onun iradesinde meydana gelen sakatlıkları ortadan kaldırma yükümlülüğü yükleyen sözleşmelerdir.⁵⁸

Taraflar arasında özel bir güven ilişkisinin bulunmadığı sözleşmelerde ise, taraflardan birine diğerini aydınlatma yükümlülüğü yüklenmemiştir. Örneğin, bir banka veya kredi kurumuyla müşteri arasında kurulan olağan bir kredi sözleşmesi, kredi alan kişiyi banka veya kredi kurumunu bilgilendirme, aydınlatma yükümlülüğü altına sokmaz. Adi sözleşmelerde, taraflar arasındaki akrabalık veya arkadaşlık ilişkisi gibi uzun yıllardır devam eden sosyal ilişkiler de karşı tarafı aydınlatma yükümlülüğü doğurmaz.⁵⁹

Nitekim Federal Alman Mahkemesi, bir bankayla yapılan cari hesap sözleşmesinin ve bu sözleşme nedeniyle bankayla müşteri arasındaki sözleşmeye dayanan düzenli ilişkinin, müşteriye hesabına yapılan hatalı havaleyi bankaya bildirme yükümlülüğü yüklediği yönünde karar vermiştir. Mahkeme kararına konu olan olayda, bir müşteri K bankasındaki hesabında bulunan 550 bin Euronun

---

⁵⁵ Wessels, Hillenkamp ve Schuhr, *BT 2*, kn. 506.

⁵⁶ Schoenke, Schroeder ve Perron, *StGB*, §263, kn. 22.

⁵⁷ Eisele, *BT II*, kn. 540.

⁵⁸ Rengier, *BT I*, §13, kn. 31.

⁵⁹ Schoenke, Schroeder ve Perron, *StGB*, §263, kn. 22.

D bankasındaki hesabına havale edilmesi için talimat verir. Banka çalışanı, müşterinin hesabındaki parayı kontrol ettikten sonra, havale talimatının birkaç gün içinde işleme alınacağını söyler. Banka çalışanının yanında ayrılan hesap sahibi, akabinde hesabındaki paranın 500 bin Eurosunu elden çeker. Banka çalışanı, birkaç gün sonra havale talimatını işleme koyar. Ancak bu sırada müşterinin hesabındaki paranın çoğunu elden çekmiş olduğunu fark etmez ve hesapta bulunan 50 bin Euro yerine, talimatta yazan 550 bin Euroyu müşterinin diğer hesabına havale eder. Hesap sahibi banka çalışanının hatası sonucu hesabına fazla para gönderildiğini fark etmesine rağmen, bu parayı hesaptan çekerek harcar. Federal Alman Mahkemesi söz konusu olayda müşterinin, hata sonucu hesabına fazla miktarda para gönderildiği konusunda bankayı aydınlatmak gibi bir yükümlülüğünün bulunmadığı ve bu nedenle sessiz kalmasının hile kabul edilemeyeceği yönünde karar vermiştir. Mahkemeye göre bu olayda hesap sahibinin hile olarak değerlendirilebilecek ihmali bir hareketi bulunmadığından, dolandırıcılık suçu oluşmamıştır.⁶⁰

3. Dürüstlük İlkesinden Kaynaklanan Aydınlatma Yükümlülüğü

Özel hukukta geçerli olan “dürüstlük ilkesi” de dolandırıcılık suçu açısından bir garantörlük kaynağı olabilir. “Dürüstlük ilkesi” Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 2’de ve Alman Medeni Kanunu (BGH) §242’de düzenlenmiştir. Söz konusu ilke, herkesin haklarını kullanırken ve borçlarını ifa ederken dürüst davranması gerektiği düşüncesine dayanır.

“Dürüstlük ilkesi” Alman ceza hukuku öğretisinde geçmişte, “doğruluk ve güven” veya “objektif iyiniyet” olarak da adlandırılmakta ve sözleşmeden

---

⁶⁰ BGHSt 39, 392, 397- 399. Rengier, *BT I*, §13, kn. 22- 30. Yargıtay da 765 sayılı Kanun’un yürürlükte olduğu dönemde benzer bir karar vermiştir: “S’nin Yapı Kredi Bankası Yenişehir Şubesindeki 2102 sayılı şahsi hesabına Karadeniz Ereğlisi’nden gelen ve kendisine ait olmayan ... Lira yanlışlıkla işlenmiştir. Adı geçenin, bankadan gelen ihbarname üzerine bu havalenin kendisine ait olmadığını anlaması ve ilgililere bildirmesi gerekirken; bu hesaptan ... Lira’yı çektiği yapılan incelemede ortaya çıkmıştır. Olayda, TCK’nın 503. maddesinde yazılı dolandırıcılık suçunun unsurları bulunmamaktadır. Ancak bankadaki görevliler hataya düştükleri için; S, bu miktar parayı eline geçirmiş ve almadığını söylemek suretiyle temellük iddiasında bulunmuştur. Bu yönden fiil TCK’nın 511. maddesinin 2. fıkrası hükmüne uymaktadır...” YCGK, 21.2.1972, 6-48/89, aktaran: Özgenç, *Ekonomik Çıkar Amacıyla*, 24- 25, dp. 36.

bağımsız ayrı bir garantörlük kaynağı olarak değerlendirilmekteydi.⁶¹ Bu nedenle hukuki bir ilişkiye taraf olan ve sözleşme yapan herkesin, sözleşmenin diğer tarafını aydınlatma yükümlüğü altında olduğu ve aydınlatma yükümlülüğünü ihlal ederek, muhatabının maddi olarak zarara uğramasına yol açan kişinin dolandırıcılık suçundan sorumlu tutulacağı görüşü kabul edilmekteydi.⁶²

Alman ceza hukuku doktrinine günümüzde hâkim olan görüş ise dürüstlük ilkesinden kaynaklanan genel bir aydınlatma yükümlülüğünü reddetmektedir.⁶³ Buna göre, her hukuki ilişki veya her sözleşme, hukuki ilişkinin veya sözleşmenin taraflarına, karşı tarafı aydınlatmak gibi genel bir yükümlük yüklemes. Dürüstlük ilkesinin, genel bir garantörlük kaynağı olarak kabul edilecek şekilde geniş yorumlanması isabetli değildir. Dürüstlük ilkesinin bir garantörlük kaynağı olduğunun kabul edilebilmesi için: sözleşmeyle aydınlatma yükümlülüğünün üstlenilmesinde olduğu gibi, "taraflar arasında var olması gereken özel güven ilişkisine" benzer bir koşul aranmalıdır.⁶⁴ Genel bir ilke olan "dürüstlük ilkesinden", salt taraflar hukuki bir ilişki içinde buldukları için, açıklama yapma veya aydınlatma konusunda genel bir hukuki yükümlülük çıkartılamaz.⁶⁵

---

⁶¹ Açıklamalar için bkz. Seibert, *Die Garantienpflichten beim Betrug*, 105- 107.

⁶² Maurach-Schroeder-Maiwald, *BT I*, §41, kn. 51. Eleştirel yaklaşım için bkz. Maass, *Betrug verübt durch Schweigen*, 145. Aynı görüş Türk ceza hukukunda da savunulmaktadır. Bkz. Özgenç, *Ekonomik Çıkar Amacıyla*, 24, 25, dp. 36.

⁶³ İngiltere 2006 tarihli Dolandırıcılık Kanunu'nun 1(2)(b) maddesi, dolandırıcılığın bilgiyi açıklamamak suretiyle işlenebileceğini öngörmektedir. Suçun unsurları 2006 tarihli Dolandırıcılık Yasası'nın 3. bölümünde ana hatlarıyla belirtilmiştir: (a) yasal olarak açıklamakla yükümlü olduğu bilgileri dürüst olmayan bir şekilde bir başkasına açıklamadığı ve (b) bilgileri açıklamayarak - (i) kendisi veya bir başkası için bir menfaat elde etmeyi veya (ii) bir başkasının zararına neden olmayı veya bir başkasını zarar riskine maruz bırakmayı amaçladığı durumlarda sorumluluk gündeme gelir (Chris Monaghan, *Financial Crime and Corporate Misconduct- A Critical Evaluation of Fraud Legislation* ed. Chris Monaghan ve Nicola Monaghan (London ve New York: Routledge, 2019), 22). Bu düzenleme de genel bir dürüstlük kuralından kaynaklanan aydınlatma yükümlülüğünün olmadığını, kanunla böyle bir yükümlülük öngörülmediğini göstermektedir.

⁶⁴ Seibert, *Die Garantienpflichten beim Betrug*, 106; Wessels-Hillenkamp-Schuh, *BT 2*, kn. 506; Kindhäuser-Boese, *BT II*, §27, kn. 30.

⁶⁵ Wessels, Hillenkamp ve Schuh, *BT 2*, kn. 506; Aksi görüş için bkz. Koca-Üzülmez, *Özel Hükümler*, 796.

Yaygın olarak yapılan genel sözleşmelerde “dürüstlük ilkesinden” kaynaklanan aydınlatma yükümlülüğü, sadece iradenin oluşumu aşamasında ortaya çıkan ve karşı taraf açısından sözleşmenin kurulması aşamasında özel önem arz ettiği bilinen hususlarla sınırlı olarak kabul edilmektedir.⁶⁶ Sözleşmenin tarafları açısından böyle bir aydınlatma yükümlülüğün örneğin, kira veya araç satış sözleşmelerinde mevcut olduğu genel olarak kabul edilmektedir.⁶⁷ Eşyanın belirli bir özelliğe sahip olması veya olmaması veya ayıplı olup olmaması, alıcı açısından sözleşmenin kurulması açısından belirleyici bir husus ise ve bu husus satıcı tarafından biliniyorsa satıcı açıklama yapmakla yükümlüdür.⁶⁸ Nitekim Almanya’nın Bavyera Eyalet Üst Mahkemesi, kendisi oturacağını söyleyerek, kişisel ihtiyaç nedeniyle kiracıdan evi boşaltmasını isteyen ev sahibinin, daha sonra bu ihtiyaç ortadan kalkmasına rağmen, durumu kiracıya bildirmemesini, ihmali hareketle gerçekleştirilen hile kabul etmiştir.⁶⁹ Benzer şekilde ikinci el otomobil satan kişinin de sattığı otomobilin hasarlı olup olmadığı konusunda muhatabını aydınlatmakla yükümlü olduğu kabul edilmektedir.⁷⁰

Bununla birlikte “dürüstlük ilkesine” dayanan genel bir aydınlatma yükümlülüğü reddedildiği için⁷¹, satıcının sattığı malın aynısının başka bir satıcı tarafından daha uygun fiyata satıldığını bildiği halde bunu muhatabından gizlemesi⁷² veya kira sözleşmesi yaptıktan sonra işsiz kalan ve ödeme gücünü kaybeden kiracının ev sahibini durumdan haberdar etmemesi, aydınlatma yükümlülüğünün ihmali⁷³ olarak değerlendirilmemektedir. Örneğin, pazarda aynı kalite kiraz farklı tezgahlarda farklı fiyatlardan satılıyor olabilir. Pazarın girişinde tezgahı olan satıcının kilosunu 200 TL’ye sattığı kirazın, pazarın iç kısımlarında bulunan bir tezgahta 100 TL’den satıldığını müşteriye söylemek gibi bir yükümlülüğü yoktur. Bu nedenle ilk satıcıdan kirazı aldıktan sonra, pazarı

---

⁶⁶ Wessels, Hillenkamp ve Schuhr, *BT 2*, kn. 506.

⁶⁷ Sattığı aracın hasarlı olduğunu alıcıdan gizleyen kişinin, ihmali suretiyle hileli bir davranışta bulunduğu kabul edilmektedir. Bkz. Kindhäuser ve Boese, *BT II*, §27, kn. 30.

⁶⁸ Seibert, *Die Garantienpflichten beim Betrug*, 109.

⁶⁹ BayObLG JZ 1987, 626, 627.

⁷⁰ BayObLG NJW 94, 1078.

⁷¹ Eisele, kn. 540.

⁷² Seibert, *Die Garantienpflichten beim Betrug*, 109.

⁷³ Fischer, *StGB*, §263, kn. 51.

gezen ve aynı kirazın 100 TL'ye satıldığını gören müşterinin aldatıldığını ve kendisine karşı dolandırıcılık suçunun işlendiğini iddia etmesinin bir önemi olmayacaktır.

4. Öngelen Hareketlerden Kaynaklanan Aydınlatma Yükümlülüğü

Öngelen hareketler de dolandırıcılık suçu açısından bir garantörlük kaynağı olabilir. Örneğin, yaptığı yanlış açıklamayla, muhatabında gerçekle bağdaşmayan bir kanaat uyandıran ve bu nedenle onun malvarlığına ilişkin bir tasarrufta bulunmasına yol açan kişi, durumu sonradan fark ettiğinde yaptığı yanlış açıklamalı, muhatabını aydınlatmalıdır.⁷⁴

Öngelen hareket icrai veya ihmali olabilir. Ancak her iki durumda da failin öngelen hareketi, dikkat ve özen yükümlülüğünün ihlali niteliğinde yani taksirle gerçekleştirmiş olması gerekir.⁷⁵ Aksi halde yani kasten yanlış bilgi vermesi veya vermekle yükümlü olduğu bilgiyi kasten vermemesi durumunda; hilenin icrai hareketlerle gerçekleştirilmesinden veya sözleşmeden ya da dürüstlük ilkesinden kaynaklanan bir garantörlüğün ihmalden söz edilebilir.

V. İHMALİ HAREKETLERLE GERÇEKLEŞTİRİLEN HİLENİN DOLANDIRICILIK SUÇU KAPSAMINDA CEZALANDIRILMASI SORUNU

İhmali hareketin yani kişinin açıklama yapması gerekirken susmasının hile olarak değerlendirilmesi mümkün olmakla birlikte, dolandırıcılık suçu kapsamında cezalandırılıp cezalandırılmayacağı tartışmalıdır.⁷⁶ Öğretide madde gerekçesinden hareketle, dolandırıcılık suçunun ihmali hareketlerle işlenebileceğini kabul etmekle birlikte cezalandırmaya ilişkin herhangi bir değerlendirme yapmayanlar olduğu gibi⁷⁷, ihmali hareketle işlenen dolandırıcılık

⁷⁴ Konuya ilişkin ayrıntılı bilgi ve Alman hukukunda verilmiş olan yargı kararı örnekleri için bkz. Maass, *Betrug verübt durch Schweigen*, 46vd.; Tiedemann, *LK- StGB*, §263, kn. 68.

⁷⁵ Seibert, *Die Garantenpflichten beim Betrug*, 84.

⁷⁶ Tezcan, Erdem ve Önok, *Özel Ceza Hukuku*, 773-774.

⁷⁷ Koca ve Üzülmöz, *Özel Hükümler*, 795, 796.

eylemlerinin cezalandırılmasının önünde herhangi bir yasal engel görmeyenler⁷⁸ de bulunmaktadır. Ancak Türk ceza hukuku öğretisinde giderek ağırlık kazanan görüş ise ihmalî hareketle işlenen dolandırıcılık suçunun cezalandırılmasının önünde TCK'nın ihmalî hareketle işlenen icrai suçların cezalandırılmasına ilişkin olarak benimsediği sistematikten kaynaklanan hukuki engeller bulunduğu yönündedir.⁷⁹

TCK'da Alman Ceza Kanunu §13 ve İtalyan Ceza Kanunu m. 40'taki gibi, ihmalî hareketle işlenen icrai suçların cezalandırılmasının koşullarını belirleyen, genel bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Alman Ceza Kanunu §13'e göre: "*Ceza kanununda düzenlenmiş olan bir suç tipinde öngörülen neticeyi bertaraf etmekte ihmal gösteren kimse, bu kanuna göre ancak neticeyi önleme konusunda hukuki bir yükümlülüğünün bulunması ve ihmalin suç tipinde gösterilen icrai harekete denk olması halinde cezalandırılabilir*". Bu nedenle Alman Ceza Kanunu'nun özel hükümler kısmında icrai hareketle işlenebileceği düzenlenen bir suç ihmalî hareketle işlendiğinde, söz konusu ihmalî hareket AİCK §13'te belirlenmiş olan koşulları karşılıyorsa cezalandırılmaktadır.⁸⁰ AİCK §13'te yer alan bu düzenleme Alman hukuku açısından ihmal suretiyle işlenen icrai suçların cezalandırılmasının yasal dayanağını oluşturmakta ve kanunilik ilkesinin gereklerini karşılamaktadır. Benzer şekilde İtalyan Ceza Kanunu m. 40'ta da: "*... Hukuken önlemekle yükümlü olunan bir sonucun önlenmemesi, o sonuca neden olmaya eşdeğerdir.*" hükmü yer almaktadır. Söz konusu hükmün hukuki sonuçları da AİCK §13 ile aynı yöndedir.⁸¹

5237 sayılı TCK'da ihmalî hareketle işlenen icrai suçların cezalandırılmasının koşullarını belirleyen genel bir düzenleme yapmamış, bunun yerine belli bazı suçların ihmalî hareketle işlenmesi durumunda cezalandırılacağına ilişkin özel

---

⁷⁸ Bu görüşü savunan yazarlar için 3 no'lu dipnota bakınız.

⁷⁹ Tezcan, Erdem ve Önok, *Özel Ceza Hukuku*, 773-774; Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, *Genel Hükümler*, 518vd.; Centel, Zafer ve Çakmut, *Kişilere Karşı*, 511; Ekici Şahin, *Dolandırıcılık*, 262, 263.

⁸⁰ Carthy, "A Critical Analysis of the Criminalisation of Omissions". Özgenç, özel hükümler kısmında icrai şekilde işlenebilen suçların hangilerinin ihmalî şekilde işlenebileceğinin açıkça düzenlenmesinin de sorunu çözmediğini ifade etmiştir. Bkz. İzzet Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2023), 398.

⁸¹ Okuyucu Ergün, "Dolandırıcılık," 308.

hükümler öngörmüştür. Nitekim TCK'da ihmali hareket yalnızca kasten öldürme (TCK m. 83), kasten yaralama (TCK m. 88/2) ve işkence (TCK m. 94/5) suçları açısından özel olarak düzenlenmiştir. Kanun koyucu TCK'nın aksine Kabahatler Kanunu m. 7'de kabahatlerin tamamı açısından uygulanacak genel bir düzenleme öngörmüştür. Bu maddeye göre: *"İhmali davranışla işlenmiş bir kabahatin varlığı için kişi açısından belli bir icrai davranışta bulunma hususunda hukuki yükümlülüğün varlığı gereklidir"*.

Kanaatimizce kanun koyucunun Kabahatler Kanunu'nun tersine TCK'da ihmali hareketle işlenen icrai suçların tamamına uygulanacak genel bir düzenleme yapmak yerine, belirli suç tipleriyle sınırlı özel düzenlemeler yapmayı tercih etmiş olması tesadüf değil, bilinçli bir seçimdir. Kanun koyucunun Kabahatler Kanunu'nda düzenlemeyi unutmadığı bir şeyi, Ceza Kanunu'nu yaparken unutmuş olması zayıf bir olasılıktır. Bizce kanunlaştırma konusundaki bu tercihi, kanun koyucunun iradesinin TCK'da açıkça düzenlenmediği sürece icrai hareketle işlenen suçların ihmali hareketle işlenmesi halinde cezalandırılmaması gerektiği yönünde olduğunu göstermektedir⁸².

TCK m. 157'de suç olarak tarif edilen fiil, bir kimsenin hileli davranışlarla aldatılıp, aldatılan kişinin veya bir başkasının zararına, failin kendisine veya bir başkasına yarar sağlamasıdır. Maddede suç olarak tanımlanan ve yapılması yasaklanan hareket, bir kimsenin hileli davranışlarla aldatılmasıdır. Bir kimsenin hileli davranışlarla aldatılması ifadesi ilk olarak akla, bir kimsenin yaralanması veya öldürülmesinde olduğu gibi icrai bir hareketi getirmektedir. Hileli davranışlarla aldatmanın icrai hareket gibi ihmali hareketi de kapsadığı ve bu nedenle ihmali hareketle yapılan hilenin cezalandırılmasına ilişkin açık bir

---

⁸² 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 105 inci maddesi de icrai hareketle işlenen her suçun ihmali hareketle işlenmesi durumunda cezalandırılmasının mümkün olmadığını ortaya koymaktadır. 6831 sayılı Kanununun 23.3.2023 Tarih ve 7442 sayılı Kanunla değişik 105 inci maddesine göre: *"69 uncu maddede yazılı kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan memurlarla, orman teşkilatında vazifeli olanlardan yangın yerine yardım göndermeyenlerle alaka göstermeyenler, Türk Ceza Kanunu'nun 170 inci maddesinde tanımlanan suçu ihmali davranışla işlemiş olmak dolayısıyla cezalandırılır"*. Hakeri'ye göre bu düzenleme de kanun koyucunun iradesinin ihmali hareketle işlenen icrai suçların, sadece kanunda açıkça gösterilen hallerde cezalandırılabileceği yönünde olduğunu ortaya koymaktadır. Kanaatimizce de kanun koyucu ihmal konusunda genel hüküm yerine özel hükümler ihdas etmek ile garantörsel ihmali suçların ancak kanunda açıkça düzenlenmiş olması halinde cezalandırılabileceğini irade etmektedir. Hakeri, *Genel Hükümler*, 157.

düzenleme yapılmasına gerek olmadığı ileri sürülebilir. Aynı iddia kasten yaralama ve kasten öldürme suçları açısından da geçerlidir. Ancak kanun koyucu kasten öldürme veya kasten yaralama suçları açısından, bu iddiayı geçersiz kılan bir kanunlaştırma yöntemi benimsemiştir. Kasten öldürme veya kasten yaralama suçlarının icrai olduğu kadar ihmali hareketlerle de gerçekleştirilebilir olmasını ihmali hareketlerin cezalandırılması için yeterli görmemiş, ihmali hareketle işlenen kasten öldürme ve kasten yaralama fiillerinin cezalandırılacağını ilişkin açık düzenlemeler yapmıştır. Buna karşın “aydınlatma yükümlülüğüne” aykırı hareket ederek başkasının malvarlığının zarara uğratılmasının ceza hukuku açısından bir değer taşıyıp taşımadığı konusunda bilinçli olarak susmuştur.

TCK m. 157'nin gerekçesinde, dolandırıcılık suçunun ihmali davranışlarla işlenmesi halinde de cezalandırılacağı konusunda yapılan açıklamalar, ihmali hareketle gerçekleştirilen hileli davranışların cezalandırılması için yeterli bir yasal dayanak oluşturmamaktadır.⁸³ Eğer kanun koyucunun iradesi ihmali hareketle gerçekleştirilen dolandırıcılık eylemlerini de cezalandırmak yönünde olsaydı, bu hususu gerekçeye bırakmaz, kanunda açıkça düzenlerdi.⁸⁴

AİCK §13'teki gibi genel veya TCK m. 83, TCK m. 88 veya TCK m. 94'teki gibi özel düzenlemeler olmadan, ihmali hareketle gerçekleştirilen hileli davranışlar TCK m. 157 kapsamında cezalandırılmaz.⁸⁵ Aksinin kabulü, TCK m. 2'de düzenlenmiş olan kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil nedeniyle kimseye ceza verilemeyeceğine ilişkin kanunilik ve belirlilik ilkelerine aykırı bir yaklaşımdır.⁸⁶

---

⁸³ Tezcan, Erdem ve Önok, *Özel Ceza Hukuku*, 773-774; Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, *Genel Hükümler*, 518, 519.

⁸⁴ Behiye Eker Kazancı ve İlker Zeyrek, “TCK’da Dolandırıcılık Suçu,” *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 21, (2019), 531.

⁸⁵ Hakeri, *Genel Hükümler*, 157; Özgenç ise doktrindeki bu tartışmalara rağmen uygulamada somut bir sorunla henüz karşılaşmadığını ifade etmektedir. Yine de Özgenç, kanunilik ilkesinin gereği olarak kanuni düzenleme ihtiyacına dikkat çekmektedir. Bkz. Özgenç, *Genel Hükümler*, 398, 399.

⁸⁶ Hakeri, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi m. 7/2'nin “işlendiği zaman uygar uluslar tarafından tanınan genel hukuk ilkelerine göre suç sayılan bir eylem veya ihmalden suçlu bulunan bir kimsenin yargılanmasına ve cezalandırılmasına engel değildir.”* şeklindeki hükmünün bizatihi belirlilik ilkesine aykırı olduğunu ve bu hükmeye dayanılarak kanunlarda yer alması dahi belirsiz

Öte yandan TCK m. 83/2'de kasten adam öldürme suçu açısından, yükümlülük ihmalinin icrai davranışa eşdeğer sayılmasının şartları belirlenmiştir. Bu düzenleme yalnızca kasten öldürme suçu ile sınırlı olarak ihmali hareketin cezalandırılmasının şartlarına ilişkindir ve ihmali hareketle işlenen kasten öldürme fiillerinin cezalandırılmasının hukuki dayanağını oluşturmaktadır. TCK m. 83/2'nin, TCK'nun özel hükümlerinde düzenlenmiş olan diğer suç tiplerine kıyasen uygulanması TCK m. 2/3'teki yasak nedeniyle mümkün olmadığı gibi⁸⁷, isabetli de değildir. Çünkü özelliği gereği her suç tipi açısından, ihmali hareketin icrai harekete eşdeğer sayılabilmemesinin şartları farklılık gösterecektir. Dolandırıcılık suçunda, "aydınlatma yükümlülüğünün ihmalinin" ne zaman icrai hareketlerle aldatmaya yani susmanın icrai davranışlarla gerçekleştirilen hileye eşdeğer kabul edileceği ve cezalandırılacağı yasal olarak belirlenmemiştir.

Ayrıca, kanun koyucu kasten adam öldürme ve kasten yaralama suçlarının ihmali hareketlerle işlenmesi halinde TCK m. 83 ve m. 88 gereğince failin cezasının indirileceğini öngörmüştür. Buna karşın dolandırıcılık suçu açısından böyle bir ceza indirimi söz konusu olmayacaktır⁸⁸. Yani dolandırıcılık suçunun ihmali hareketlerle işlendiğinde de cezalandırılabilmesi kabul edilse bile, failin cezasında TCK m. 83 veya TCK m. 88'de olduğu gibi bir indirim yapılamayacaktır. Bu durumda kasten öldürme ve kasten yaralama suçlarına oranla, haksızlık içeriği daha az olan dolandırıcılık suçunu ihmali hareketlerle işleyen failin cezasında neden indirim yapılmayacağı sorusu cevaplanmalıdır.

SONUÇ

Dolandırıcılık hileli davranışlarla bir başkasını aldatma temelinde icrai hareketlerle işlenebilen bağlı hareketli bir suçtur. Ancak icrai hareketlerle işlenebilen dolandırıcılık suçu ihmali hareketlerle işlendiğinde, görünüşte ihmali suç niteliği kazanır. İhmali hareketle işlenebilen dolandırıcılık suçunda garantör;

---

cezalandırma uygulamalarının hukuka aykırı olduğuna dikkat çekmektedir. Bkz. Hakeri, Genel Hükümler, 17vd., 23.

⁸⁷ Tezcan, Erdem ve Önok, *Özel Ceza Hukuku*, 773-774; Centel, Zafer ve Çakmut, *Kişilere Karşı*, 511; Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük, *Genel Hükümler*, 518, 519. Aksi görüş için bkz. Koca ve Üzülmüş, *Özel Hükümler*, 796.

⁸⁸ Tezcan, Erdem ve Önok, *Ceza Özel Hukuku*, 774.

muhatabını “hataya düşmekten” koruma ve malvarlığına zarar veren bir tasarrufta bulunmaktan alıkoyma ödevi bulunan kişidir. Dolandırıcılık suçunda garantörlük kaynakları kanun, sözleşme, özel güven ilişkisi, yükümlülüklerle aykırı öngelen davranışlar veya çok istisnai bazı durumlarda dürüstlük ilkesi olabilir.

Dolandırıcılık bağı hareketli bir suç olduğundan, ihmalî hareketle işlenebilmesi için garantörlüğün varlığı tespit edilmeli ve garantörün yükümlülüğünü yerine getirmemesi yani ihmalî icrai harekete eşdeğer olmalıdır. Eşdeğerlik olmadan, sessiz kalmak veya susmak tek başına hileli davranış olarak değerlendirilemez. Bu nedenle hukuki ilişkide sessiz kalan tarafın, karşısında bulunan muhatabı aydınlatma konusunda hukuki bir yükümlülüğünün bulunması ve bu kişinin susmasının bir beyan, bir açıklama değeri taşıması gerekir.

Dolandırıcılık suçunda netice, mağdurun malvarlığında bir zarar oluşması ve failin veya bir başkasının bir yarar elde etmesidir. Bu durumda garantörün yükümlülüğü, zarar neticesinin önlenmesidir. Bu neticenin önlenmesi için garantörün, muhatabın iradesini sakatlayan hatayı düzelterek onu aydınlatması gerekmektedir.

İhmalî hareketlerle hilenin gerçekleştirilmesi mümkün olsa da ihmalî hareketlerle gerçekleştirilen dolandırıcılığın cezalandırılması kanaatimize mümkün değildir. Türk Ceza Kanunu’nda, Alman Ceza Kanunu §13 ve İtalyan Ceza Kanunu m. 40’taki gibi ihmalî hareketin cezalandırılmasının şartlarının belirlenmesine ilişkin genel bir düzenleme bulunmamaktadır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda yalnızca kasten öldürme (TCK m. 83), kasten yaralama (TCK m. 88/2) ve işkence (TCK m. 94/5) suçlarının ihmalî davranışlarla işlenmesinin hukuki sonuçları açıkça düzenlenmiştir. Bu durum kanun koyucunun genel düzenleme yapmak yerine, belirli suç tiplerine ilişkin özel düzenlemeler ihdas etmeye yönelik bakış açısını yansıtmakta ve açıkça düzenlenmeyen hallerde ihmalî davranışların cezalandırılmasını tercih etmediğini göstermektedir.

Kanunilik ilkesinin gerekleri göz önüne alındığında hile ihmalî hareketle gerçekleştirilebilse bile, dolandırıcılık suçu ihmalî hareketlerle işlendiğinde cezalandırılmaz. Nitekim dolandırıcılık suçunda, “aydınlatma yükümlülüğünün ihmalinin” ne zaman icrai hileye eşdeğer kabul edileceği ve cezalandırılacağı yasal

olarak belirlenmemiştir. Aksinin kabulü, TCK m. 2'de düzenlenmiş olan kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil nedeniyle kimseye ceza verilemeyeceğine ilişkin kanunilik ilkesine aykırıdır.

Hakem Değerlendirmesi: Çift kör hakem.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek alıp almadığını belirtmemiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması olmadığını belirtmiştir.

Etik Kurul Onayı: Yazar etik kurul onayının gerekip gerekmediğini belirtmemiştir.

Peer Review: Double peer-reviewed.

Financial Support: The author has not specified whether financial support was received for this study

Conflict of Interest: The author declares that there is no conflict of interest

Ethics Committee Approval: The author has not specified whether ethics committee approval was required.

KAYNAKÇA

- Arslan, Uğur. "Sigorta Dolandırıcılığı Suçu." *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 30, no.130 (2017): 89-118.
- Artuç, Mustafa. *Malvarlığına Karşı Suçlar*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.
- Artuk, Mehmet Emin, Gökçen, Ahmet, Alşahin, Mehmet Emin ve Çakır, Kerim. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2020.
- Artuk, Mehmet Emin, Gökçen, Ahmet, Alşahin, Mehmet Emin ve Çakır, Kerim. *Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2021.
- Bıkmaz, Raif. *Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu*. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2023.
- Carthy, Samuel. "A Critical Analysis of the Criminalisation of Omissions." *Trinity Collage Law Review*. <https://trinitycollegelawreview.org/a-critical-analysis-of-the-criminalisation-of-omissions/#_ftnref12> Erişim Tarihi: Haziran 18, 2024.
- Centel, Nur ve Zafer, Hamide ve Çakmut, Özlem. *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*. İstanbul: Beta Yayınları, 2021.
- Demirbaş, Timur. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2022.
- Dönmezer, Sulhi. *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*. İstanbul: Beta Yayınları, 2001.
- Dönmezer, Sulhi ve Erman, Sahir. *Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku Genel Kısım Cilt I*. İstanbul: Beta Yayınevi, 1997.
- Dülger, M. Volkan. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Eisele, Jörg. *Strafrecht Besonderer Teil II, Eigentumsdelikte und Vermögensdelikte*. Stuttgart: Kohlhammer, 2015.
- Eker Kazancı, Behiye ve Zeyrek, İlker. "TCK'da Dolandırıcılık Suçu." *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 21, (2019), 517-583.
- Ekici Şahin, Meral. *Dolandırıcılık Suçu*. Ankara: Adalet Yayınevi 2019.
- Erdoğu, Osman. *Dolandırıcılık Suçunda Hile Unsuru*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Erem, Faruk. *Dolandırıcılık*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Yayınları, 1956.
- Fischer, Thomas. *Strafgesetzbuch und Nebengesetze*. Baden-Baden: C.H. Beck, 2018.

- Ginsburg, Elliot ve Caruso, Carmen. "Fraud by Omission: An Argument for Broader Disclosures and Renewed Enforcement." *Franchise Law Journal* 35, no.1 (2015): 1-18.
- Gökçen, Ahmet ve Balcı, Murat "Dolandırıcılık Suçu." *Malvarlığına Karşı Suçlar*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.
- Güray, Erhan. *Dolandırıcılık ve Belgede Sahtecilik Davalarında Yargılama Süreci*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Hafızoğulları, Zeki ve Özen, Muharrem. *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: US-A Yayıncılık, 2017.
- Hakeri, Hakan. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2024.
- Hakeri, Hakan. *Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2003.
- Hakeri, Hakan. "İhmali Suçlar," *Ceza Hukuku Dergisi* 2, no.4 (2007): 137-169.
- Kamışlı, Gani. *Dolandırıcılık Suçu*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2023.
- Bayraktar Köksal, Kangal Zeynel, Evik, Vesile Sonay, Memiş Kartal, Pınar, Yıldız, Ali Kemal, Akyürek, Güçlü, Sınar, Hasan, Retornaz, Eylem Aksoy, Bostancı Bozbayındır, Gülşah, Evik, Ali Hakan, Altunç, Sinan, Aytekin İnceoğlu, Asuman ve Erman, Barış. *Özel Ceza Hukuku - Malvarlığına Karşı Suçlar*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- Kılıçarslan İsfen, Sibel. "Alman Ceza Kanunu'nda Dolandırıcılık Suçunun Maddi Unsuru Olarak Aldatma." *Hukuk Köprüsü* 5, no.9 (2015): 81-91
- Kindhäuser, Urs ve Boese, Martin. *Strafrecht Besonderer Teil II, Straftaten Gegen Vermögensrechte*. Baden-Baden: Nomos, 2019.
- Koca, Mahmut ve Üzülmez, İlhan. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2023.
- Koca, Mahmut ve Üzülmez, İlhan. *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2023.
- Maass Wolfgang. *Betrug verübt durch Schweigen*. Giessen: Brühl, 1982.
- Malkoç, İsmail. *Açıklamalı Türk Ceza Kanunu Cilt III*. Ankara: Yazarın Kendi Yayını, 2013.
- Maurach, Reinhart, Christian Schroeder, Friedrich ve Maiwald, Manfred. *Strafrecht Besonderer Teil., Teilband 1, Heidelberg: Müller, 2009.*

- Mitsch, Wolfgang. *Strafrecht, Besonderer Teil 2: Vermögensdelikte*. Heidelberg: Springer, 2015.
- Monaghan, Chris. *Financial Crime and Corporate Misconduct- A Critical Evaluation of Fraud Legislatio*. ed. Chris Monaghan ve Nicola Monaghan. London ve New York: Routledge, 2019.
- Nicorici, Cristina. "Commission by Omission." *New Legal Reality: Challenges and Perspectives-The 8th International Scientific Conference of the Faculty of Law of the University of Latvia* (Riga, 21-22 October 2021): 347-353.
- Okuyucu Ergün, Güneş. "Dolandırıcılık Suçunun Susmak Suretiyle İşlenmesi Sorunsalı." *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 12, no.1 (2021): 304-312.
- Önder, Ayhan. *Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1994.
- Özgenç, İzzet. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2023.
- Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Serkan Meraklı, Pınar Bacaksız ve İsa Başbüyük, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2023.
- Özbek, Veli Özer, Doğan, Koray ve Bacaksız, Pınar. *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2023.
- Özgenç, İzzet. *Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2002.
- Öztürk, Bahri ve Erdem, Mustafa Ruhan. *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2018.
- Öztürk, Sami. *Güveni Kötüye Kullanma-Bedelsiz Senedi Kullanma-Dolandırıcılık ve TCK Genel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Perron, Walter in: Schoenke, Adolf ve Schroeder, Horst. *Strafgesetzbuch Kommentar*, München: C.H. Beck, 2019.
- Rengier, Rudolf. *Strafrecht, Besonderer Teil 1: Vermögensdelikte*, München: C.H. Beck, 2015.
- Robinson, Paul H. "Liability for Omissions: A Brief Summary and Critique of Criminal Liability for Omissions: A Brief Summary and Critique of the Law in the United States." *New York Law School Law Review* 29, no.1 (1984): 101-124.
- Seibert, Thomas. *Die Garantenpflichten beim Betrug*, Hamburg: Dr. Kovač, 2017.

- Tezcan, Durmuş, Erdem, Mustafa Ruhan ve Önok, Murat. *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2023.
- Toroslu, Nevzat. *Ceza Hukuku Özel Kısım*. Ankara: Savaş Yayınevi, 2018.
- Tümerkan, Somay. *Dolandırıcılık Suçu (Karşılıksız Çek Keşidesi Fiilleri)*. İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları, 1987.
- Türay, Aras. "Hukuki İşlemlerde Basit Dolandırıcılık Suçu." *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 9, no.1 (2010): 1681-1697.
- Wessels, Johannes, Hillenkamp, Thomas ve Schuhr, Jan C. *Strafrecht Besonderer Teil 2, Straftaten gegen Vermögenswerte*. Heidelberg: C.F. Müller, 2018.
- Yaşar, Osman, Gökcan, Hasan Tahsin ve Artuç, Mustafa. *Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*, 4. Cilt, Ankara: Adalet Yayınevi, 2014.
- Yavrutürk, M. Yasin. *Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık Suçu*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2023.
- Yurtlu, Fatih. *İhmali Suçlar*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2022.